

Memorandum

voor een **geïntegreerd plattelandsbeleid** ten behoeve van de Vlaamse Regering

Vlaams Plattelandsbeleid: kiezen voor kwaliteit en leefbaarheid

Het Vlaams platteland vraagt een eigen beleid, gericht op afstemming en op specifieke noden.

In een ruime definitie omvat het Vlaams platteland zowel het buitengebied, de kernen en de kleinstedelijke gebieden uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen – inclusief de klassieke plattelandsregio's – als enclaves open ruimte in sterk verstedelijkte en stedelijke gebieden.

In Europees perspectief heeft het Vlaams platteland, zij het in verschillende gradaties, een sterk verstedelijkt karakter. Dit moet hoe dan ook resulteren in een specifiek plattelandsbeleid dat andere klemtonen legt dan dit voor de perifere, grootschalige of achtergestelde plattelandsgebieden elders in Europa.

Sterker dan in tal van andere Europese plattelandsgebieden is het Vlaams platteland via een geheel van morfologische, sociaal-economische en culturele netwerken verbonden met het stedelijke milieu. Dit **genetwerkte Vlaams platteland telt** zones waar de dichtheid aan netwerken kleiner is dan elders en omgekeerd (bijvoorbeeld de Noorderkempen tegenover de Druivenstreek). Bovendien neemt het aantal overlappende netwerkstructuren ook op het platteland zienderogen toe, niet in het minst door de toegenomen mobiliteit en bijgevolg individuele bewegingsvrijheid. Deze toenemende complexiteit die samengaat met het genetwerkte Vlaams platteland, vraagt een **geïntegreerde beleidsbenadering**.

Het is belangrijk om vanuit de bestaande functies, activiteiten en conflicten, de nieuwe verwachtingen en behoeften in te lossen en tegelijkertijd de identiteit, de kwaliteit en de vitaliteit van het Vlaams platteland te versterken.

Een uitdaging voor Vlaanderen is dan ook het plattelandsbeleid op een eigen, unieke manier in te vullen. Het Vlaams plattelandsbeleid kan zo een laboratorium vormen voor een nieuwe grammatica, een nieuwe woordenschat, een nieuwe beeldvorming, een nieuwe identiteit, een nieuwe dynamiek, voor het platteland.

Naast een **generiek** beleid is er nood aan **gebiedsgericht** maatwerk om met begrippen zoals beeld, identiteit en dynamiek om te gaan. Het plattelandsbeleid is bij uitstek een transversaal beleid dat de bestuursniveaus (Europa, Vlaams Gewest, provincies en gemeenten) en de verschillende beleidsdomeinen doorkruist. Omwille van het ontbreken van een taakverdeling en samenwerkingsstructuur tussen deze bestuursniveaus en beleidsdomeinen, is een geïntegreerd plattelandsbeleid vandaag nog quasi onbestaande. Het recent opgerichte interbestuurlijk overleg platteland is het potentiële instrument om de afstemming tussen bestuursniveaus en beleidsdomeinen te realiseren.

Op initiatief van de Vlaamse minister voor Leefmilieu en Landbouw werd een onafhankelijke denkcél platteland opgericht om een missie, doelstellingen en projecten te definiëren voor het Vlaams platteland, en het beleid en de uitvoering ervan te inspireren. De **denkcél** is een onafhankelijke, open groep, bestaande uit een twintigtal meest-deskundigen vanuit de verschillende invalshoeken, relevant voor het platteland.

Zij verlenen hun medewerking en zetten hun competenties in ten persoonlijke titel;
Zij ondertekenen dit document.

1. Bakens voor het plattelandsbeleid

1.1 Naar meer kwaliteit en leefbaarheid op het platteland

Kwaliteit en leefbaarheid van het platteland zijn sleutelbegrippen voor een succesvol plattelandsbeleid dat bijdraagt tot de duurzame ontwikkeling.

Leefbaarheid staat zowel voor het waarborgen van een aangenaam woon- en leefklimaat en voor de dynamiek van een goed geïntegreerde economie van en op het platteland, als voor het versterken van sociale cohesie en het tegemoet komen aan behoeften door een dienstverlening op maat, en aangepaste sociale, culturele en recreatieve voorzieningen. Bijzondere aandacht moet gaan naar het welzijn van kwetsbare groepen op het platteland.

Kwaliteit betekent in de eerste plaats meer ruimtelijke en milieukwaliteit. Centraal staan de ondersteuning van bos, natuur, cultuurhistorische landschapswaarden, water en milieu, architectuur en infrastructuur maar ook meer ongreepbare kwaliteiten als beeldkwaliteit, stilte, rust, traagheid,... zowel voor de bewoners en gebruikers als voor de bezoekers van het platteland en voor de toekomstige generaties.

Versterken van de bestaande of werken aan een nieuwe **identiteit** verhoogt de kwaliteit van het platteland.

Kwaliteit, leefbaarheid en identiteit worden verder uitgewerkt door ontwerpend onderzoek.

1.2 Europese en Vlaamse beleidskaders werken door naar het plattelandsbeleid

Binnen het Europees beleidskader is de plattelandsbenadering sterk gefocust op grote entiteiten landelijk gebied. Omdat die in Vlaanderen niet meer bestaan, vallen de Vlaamse plattelandsgebieden automatisch buiten de Europese beleidsfocus. Verder is het duidelijk dat de plattelandsbenadering nog sterk geïnspireerd is op achterstelling. Bovendien blijft plattelandsbeleid sterk landbouwgericht, ondanks een beperkte aanzet tot verruiming in de 2de pijler van het GLB. Ook op Vlaams niveau kan men de vaststelling maken dat de landbouwfocus nog zeer sterk is en er te weinig aandacht uitgaat naar het sociaal-economisch en cultureel kapitaal op het platteland.

Als men ook in Vlaanderen wil komen tot een neo-endogeen ruraal ontwikkelingsmodel¹ dan zal het Vlaams plattelandsbeleid de focus moeten verruimen. Subregionale en lokale geïntegreerde gebiedsontwikkeling kunnen dan mee uitvoering geven aan de Europese, Vlaamse, provinciale en gemeentelijke beleidskaders op het vlak van ruimtelijke ordening, ruimtelijke economie, natuur- en milieu, landbouw, landschap, welzijn, mobiliteit, toerisme,... die garanties moeten bieden en de kansen vergroten voor een kwalitatieve ontwikkeling van het platteland.

De Vlaamse beleidskaders vervullen anderzijds ook een belangrijke rol in het realiseren van het plattelandsbeleid op het terrein via ruimtelijke uitvoeringsplannen, stedenbouwkundige vergunningen, waterzuivering, sociale beleidsplannen, jeugdbeleidsplannen, ... en kunnen ook op dat vlak bijdragen tot de kwaliteit en de leefbaarheid van het platteland.

¹ RAY C., (2001), *Culture economies: A perspective on local rural development in Europe*, Centre for Rural Economy, Newcastle upon Tyne.

1.3 Partner voor het Vlaams stedenbeleid

In de afgelopen jaren werd door de Vlaamse regering aan een stedenbeleid gewerkt en werden daarvoor strategische keuzes gemaakt. Kleine gemeenten en landelijke regio's mogen niet in competitie gaan met het aanbod van steden, maar vullen dit aanbod aan en zijn er evenwaardig mee. Samen met een aangepast stedenbeleid moet de Vlaamse overheid dan ook, in samenwerking met de federale overheid, werk maken van een eigentijds plattlandsbeleid zodat de leefbaarheid en de kwaliteit van het platteland gewaarborgd worden.

Stedenbeleid en plattlandsbeleid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden; Het is een tweeenheid met veel relaties. Ook voor de Europese Commissie is het **ruraal-urbaan partnerschap** een boodschap.

Naar analogie met het stedenbeleid is een **witboek voor het plattlandsbeleid** een behoefte. Het witboek plattlandsbeleid moet daarom niet de vorm krijgen van een contramal van het witboek stedenbeleid. In de eerste plaats moet een beleid worden ontwikkeld dat de rasterstadgedachte uit het witboek stedenbeleid voor het genetwerkte Vlaams platteland kritisch bevraagt.

Naar analogie met het stedenfonds dient een **plattlandsfonds** te worden opgericht, een plattlandsfonds dat als hefboom voor het plattlandsbeleid functioneert.

Meer algemeen is het aangewezen dat ook fiscale incentives worden uitgewerkt die de keuze voor investeringen in een kwalitatief en leefbaar platteland belonen of ondersteunen ter vervanging van de gebruikelijke inkomsten.

1.4 Plattlandsbeleid wervend voor vernieuwing en ontwikkeling binnen bestaande kaders

Plattlandsbeleid is vooral gericht op een **ontwikkeling op maat** van de streek, op de regionale kwaliteiten en de streekidentiteit. Dit beleid dient dan ook vooral stimulerend, faciliterend en initiërend te zijn voor initiatieven die groeien uit kennis en ervaring van onderuit. Dit beleid kan ook een signaalfunctie naar de bestaande beleidskaders hebben. Daarnaast is een wervend plattlandsbeleid noodzakelijk waarbij onderzoek, modellen, draagvlakvorming en aangepaste vermarkting een hoofdrol spelen. Ontwerpend onderzoek kan hierbij een hulpmiddel zijn.

Hiervoor is **geen nieuw wettelijk kader** vereist. Een gebiedsgerichte aanpak van een geïntegreerd plattlandsbeleid is gericht op het bundelen en op elkaar afstemmen van bestaande beleidskaders en -processen (afbakeningen, landinrichting, bosuitbreidingsbeleid, duurzaam landbouwbeleid, welzijnsbeleid, (sociaal)huisvestingsbeleid, ...) en maakt gebruik van de beleidsinstrumenten (ruimtelijke uitvoeringsplannen, natuurinrichtingsplannen, projecten voor thuiszorg, ...) die door deze beleidskaders worden gehanteerd.

1.5 Perspectieven voor de economie van het platteland

De historische rol van de landbouw blijft belangrijk, maar is aan heroriëntatie toe. Landbouw en landbouwbeleid worden geïntegreerd in de streekontwikkeling. De weg die Vlaanderen heeft ingeslagen inzake **duurzame landbouw**² wordt versterkt voortgezet. De nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en verwachtingen bieden ook kansen voor de landbouw die maximaal moeten worden ondersteund.

² D. Reheul; E. Mathys; J. Relaes (2001) *Elementen voor een toekomstvisie met betrekking tot een duurzame land- en tuinbouw in Vlaanderen*;

De economische portefeuille van het platteland is veel ruimer dan landbouw alleen en er zijn een aantal economische niches op het platteland, zowel in de industrie als in de diensten. Voor de leefbaarheid van het platteland is het belangrijk dat deze **economische perspectieven** - zoveel als mogelijk kernversterkend – worden ingebouwd in een plattelandsvisie, binnen het concept van duurzame ontwikkeling. Binnen die context moet er ook aandacht zijn voor de uitdovende, bestaande en nieuwe **economische dragers** op het platteland.

De economische perspectieven van het platteland en de kernen van het platteland hebben vooral betrekking op de dienstensector en moeten binnen het concept van duurzame ontwikkeling van het platteland worden gekaderd.

1.6 Publieke dienstverlening op maat

De **publieke dienstverlening** dient verzekerd te worden op maat van de streek en in relatie tot de dienstverlening in de centrumsteden, zowel op het vlak van bijvoorbeeld mobiliteit, onderwijs, zorgverstrekking als huisvesting. In tegenstelling tot het generieke beleid inzake diensten en zorgverstrekking waarbij subsidieverlening vaak gebaseerd is op inwonersdichtheid, is voor sommige plattelandsregio's een investering op basis van omgekeerde dichtheid aangewezen.

2. Bestuurlijke aspecten van het plattelandsbeleid

2.1 Een Vlaams minister bevoegd voor het plattelandsbeleid

Een **Vlaams minister** met de expliciete bevoegdheid voor de coördinatie van een Vlaams **plattelandsbeleid** is een absolute vereiste, omdat plattelandsbeleid als beleid op die manier zichtbaar wordt zowel voor de overheden als voor de burger.

Bovendien kan het plattelandsbeleid, dat doorheen de verschillende beleidsdomeinen gaat als **transversaal beleidsveld**, zo volwaardig uitgebouwd worden. Ook het stedenbeleid werd enkele jaren terug als een specifieke bevoegdheid erkend, omwille van de problemen in grote en middelgrote steden. Het platteland heeft andere uitdagingen en kent andere problemen, maar is zowel voor de toekomst van de stadsbewoner als voor de plattelandsbewoner van cruciaal belang.

2.2 Vlaamse en provinciale beleidskaders en valorisatie van plaatselijke initiatieven

Essentieel voor een succesvol Vlaams plattelandsbeleid is de groei van **lokale initiatieven van onderuit**.

Het plattelandsbeleid moet dan ook in de eerste plaats gericht zijn op het aanmoedigen van bewoners, gebruikers en toekomstige gebruikers van het platteland om in allerlei vormen van samenwerkingsverbanden ideeën en projecten te ontwikkelen die kunnen bijdragen tot een dynamische ontwikkeling van de eigen identiteit van de streek. De inzet van de plattelandsbewoners moet anderzijds gevaloriseerd worden in het plattelandsbeleid.

Naast de noodzakelijke financiële en educatieve stimuli vanuit het Vlaams Gewest, de provincies en de gemeenten, moeten het Vlaams en provinciale bestuursniveau voldoende flexibele beleidskaders aanreiken voor dergelijke lokale initiatieven.

In de Vlaamse beleidsnota legt de Vlaamse regering de prioriteiten en accenten van het plattelandsbeleid vast, geeft ze het kader voor de organisatorische uitbouw in relatie tot andere beleidsdomeinen en bestuursniveaus en bepaalt ze een prioritair actieprogramma. Met de beleidsnota start een continu proces van opbouw, uitwerking, overleg en taakstelling waarbij op bepaalde tijdstippen beleidskeuzes worden geformaliseerd in een **Vlaams plattelandsbeleidsplan**.

De provincies zijn instrumenteel bij de inhoudelijke invulling en vormgeving van het Vlaams plattelandsbeleidsplan en staan in overleg met de gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden in voor de gebiedsspecifieke vertaling ervan. Deze **provinciale plattelandsbeleidsplannen** vertrekken van een analyse van behoeften, potenties en identiteit op regionaal niveau en reiken op basis hiervan gebiedsspecifieke krijtlijnen aan voor lokale initiatieven. Provincies functioneren bovendien als regionaal forum waar alle relevante plattelandsproblemen op regelmatige tijdstippen in overleg met publieke en private partners doorgepraat worden. De resultaten van deze fora worden verwerkt in de provinciale beleidsplannen.

Vlaamse provincies moeten ook onderling en grensoverschrijdend kunnen gaan samenwerken, er is dus nood aan interprovinciale projecten waar problemen of oplossingsstrategieën een duidelijk grensoverschrijdend karakter hebben.

De **gemeenten** kunnen **op eigen initiatief** een **plattelandsbeleidsplan** maken. Ongeacht of ze over een lokaal plan beschikken, vormen ze steeds de ideale actor voor de logistieke, administratieve en financiële (met Vlaamse, provinciale en eigen middelen) ondersteuning van lokale initiatieven. Bijzondere aandacht dient te gaan naar de samenwerking met en ondersteuning van de kleine plattelandsgemeenten die doorgaans niet over de nodige technische en administratieve capaciteit beschikken, noch de nodige financiële armslag hebben om een beleid op dat vlak vorm te geven.

2.3 Plattelandsbeleid: een kerntaak voor alle beleidsdomeinen en bestuursniveaus

Het plattelandsbeleid geeft uitvoering aan het bestuursakkoord dat in het kader van het kerntakendebat terzake werd getroffen.

Een structureel **interdepartementaal en interbestuurlijk overleg** is een belangrijke randvoorwaarde voor de slaagkansen van het plattelandsbeleid. Immers, zowel de bevoegdheden alsook de middelen voor het plattelandsbeleid situeren zich binnen de verschillende beleidsdomeinen alsook op de diverse bestuursniveaus, met de gemeente dicht bij de burger, zeker in de kleinere plattelandsgemeenten.

De realisatie op het terrein, in de vorm van bijvoorbeeld projecten situeert zich bovendien ook op verschillende niveaus en bij verschillende domeinen. Een versterkte samenwerking van agentschappen voor de uitvoering en ondersteuning van regionale en lokale projecten is dan ook noodzakelijk.

De beleidsdomeinen werken zowel op het niveau van de beleidsvoorbereiding als de beleidsuitvoering en dienen dan ook op beide terreinen de nodige aandacht voor plattelandsbeleid op te brengen.

De herstructurering van de Vlaamse overheid in het kader van het project 'Beter Bestuurlijk Beleid' waarvoor 13 beleidsdomeinen (Ministeries) worden voorzien, moet ook de beleidsdomein overschrijdende beleidsvelden, zoals plattelandsbeleid, structureel inbedden.
--

2.4 Realisatie van een plattelandsfonds

Zichtbare resultaten op het platteland vereisen zowel inzicht en creativiteit als financiële middelen. Daarom zal soms een bundeling van middelen nodig zijn om met succes projecten te kunnen realiseren. Bestaande subsidieregelingen dienen tot op bepaalde hoogte gebundeld te worden (zowel Europese als Vlaamse). De diverse beleidsdomeinen moeten een belangrijke bijdrage leveren voor de financiering van een **Vlaams plattelandsfonds**. Met de middelen uit dit fonds zullen belangrijke projecten of prioritaire initiatieven op het platteland (mee)gefinancierd kunnen worden.

In dit verband moet ook worden onderzocht in hoeverre private middelen kunnen worden ingezet voor de realisatie van het plattelandsbeleid. Dit leidt tot diverse vormen van **publiek-private** samenwerking waarbij naast de overheidsmiddelen ook middelen worden benut die in het gebied aanwezig zijn bij bestaande of nieuwe gebruikers of bewoners, of die in aangrenzende, belanghebbende gebieden (b.v. een stad) aanwezig zijn.

Om op het terrein succes te boeken is echter meer nodig dan geld. Kennis, inzicht en de creativiteit om daar mee om te gaan zijn even belangrijke factoren in een veranderingsproces. Daarom dienen vormings- en uitwisselingsmomenten, processen en methodieken te worden gepromoot en (ook financieel) ondersteund die de diverse plattelandsfactoren (van burgers en terreinwerkers tot bestuurders) die kennis, inzicht en creativiteit bijbrengen. Ze zullen een garantie zijn dat de extra middelen die naar het platteland gaan, ook optimaal worden besteed.

2.5 Een meer georganiseerde en beleidsdomein overschrijdende onderhandeling met de Europese Commissie

Vlaanderen moet in de frontlijn staan voor het ontwikkelen van nieuwe visies over **platteland in sterk verstedelijkte gebieden** en van de middelen daarvoor en dit ook uitdragen naar Europa. Vlaanderen, evenals andere vergelijkbare regio's in Europa, heeft behoefte aan de ontwikkeling van een beleid voor een "nieuw platteland".

Hoewel Vlaanderen het 'Europees Brussel' omsluit, is de aandacht voor het Europese beleid terzake relatief beperkt en zijn de contacten met de Europese Commissie te versnipperd of worden zij te weinig gecommuniceerd. Een structurele aandacht voor de Europese programma's, die beleidsdomein overschrijdend en interbestuurlijk is, ontbreekt op dit ogenblik. Te weinig aandacht gaat naar de Europese beleidsontwikkeling. Voor Vlaanderen belangrijke thema's zoals ruimtelijke ordening, worden er nog te weinig in opgenomen.

3. Prioritaire acties voor het plattelandsbeleid

3.1 Versterking en verdere uitbouw van de overlegstructuren platteland

Het **interbestuurlijk overleg** en de onafhankelijke **denkcel** zijn in uitvoering van het bestuursakkoord in het kader van het kerntakendebat, opgericht en geïnstalleerd om een plattelandsbeleid uit te werken. Deze overlegstructuren moeten tijdens de volgende legislatuur het plattelandsbeleid kunnen voorbereiden en ondersteunen. Een overeenkomst hiertoe tussen Vlaamse overheid en de partners is een garantie hiervoor.

Interdepartementaal overleg tussen de verschillende beleidsdomeinen moet voorbereid worden teneinde het Vlaamse plan en programma te legitimeren en uitvoeringskracht te geven.

3.2 Modaliteiten voor subregionale samenwerkingsmodellen

De Vlaamse overheid voorziet in de ondersteuning van subregionale en lokale samenwerkingsverbanden die van dan af een gezamenlijke strategie voor de leefbaarheid van de regio kunnen uitwerken. De samenwerkingsverbanden worden krachtig ondersteund en gestimuleerd om met elkaar te overleggen en gezamenlijke projecten uit te voeren. Zo is bvb de samenwerking in en tussen regionale landschappen, zorgregio's en RESOC's (Regionale StreekontwikkelingsComités) voor bepaalde initiatieven, een meerwaarde.

3.3. Versterking van bewoners als partners op het platteland

De verdere ontwikkeling van het platteland is niet enkel een zaak van bestuurders, middenveld, sterke actoren en allerlei instanties, maar ook van de gewone burger. Zijn ervaringsdeskundigheid en beleving, zijn noden en verwachtingen met betrekking tot de leefbaarheid en verdere ontwikkeling van het eigen dorp, streek en omgeving zijn van cruciaal belang in de vormgeving van een gedragen en succesvol beleid voor het platteland. Daarom is het noodzakelijk dat die knowhow, inbreng en inzet worden gevaloriseerd door de beleidsmakers en door de instanties die dat beleid voorbereiden en/of uitvoeren. Dit houdt in dat bewoners in die rol worden bevestigd en ondersteund onder meer door hen te betrekken in de beleidsvorming, maar ook door hen de nodige middelen, methodieken en ondersteuning aan te bieden om die rol te kunnen opnemen. In dit verband wordt onder meer gedacht aan de promotie en financiële ondersteuning van initiatieven als 'DORP inZICHT' (een methodiek in handen van bewoners voor onderzoek naar de leefbaarheid in de eigen plattelandskern), vormings- en begeleidingsinitiatieven van bewoners, dorpsbeheerprojecten, enz.

3.4 Aandacht en middelen voor de publieke ruimte in kleine kernen en de open ruimte

Een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van het platteland is het creëren van een aangename woon- en leefomgeving, aangevuld met een aantrekkelijke vrijetijdruimte in het buitengebied. Het verhogen van de kwaliteiten ervan is een prioriteit voor het plattelandsbeleid en toont alleen al het belang van het platteland voor een verstedelijkt Vlaanderen aan.

Het aanreiken van concrete methodes en modellen voor de inrichting van kwalitatieve lokale bedrijventerreinen op het platteland, openbare centra en nieuwe woonentiteiten voor lokale overheden is eveneens van belang. De inzet van kwaliteitskamers, als werkgroepen die de ruimtelijke kwaliteit van belangrijke bouwprojecten adviseren, kan een eerste stap zijn in die richting. Er kunnen evenwel niet zomaar stedelijke concepten in dorpen en kleine kernen gebruikt worden, maar aangepaste stedenbouwkundige concepten, architectuur en infrastructuur zijn noodzakelijk. Ervaringen uit het buitenland zijn hier zeker een startpunt.

3.5 Verdere uitwerking van groene diensten

Bestaande diensten functioneren en zijn succesvol. Zij moeten uitgebreid worden en er moet nagegaan worden op welke manier deze structureel meer kunnen worden ingezet. Een voorbeeld hiervan kan zijn het toekennen van subsidies aan groepen van begunstigden zijn; Er kunnen collectieve beheerovereenkomsten worden gesloten met groepen landbouwers uit specifieke regio's of subsidies worden toegekend aan groene diensten die dit in opdracht van landbouwers kunnen doen. Na het sluiten van een dergelijke

overeenkomst kan een enveloppe-financiering worden voorzien die moet dienen voor het bereiken van de te halen doelstellingen.

Initiatieven, waarbij tewerkstellingsprojecten worden gekoppeld aan het beheer van de groenvoorzieningen en de recreatieve infrastructuur, en in relatie tot bestaande samenwerkingsverbanden, zoals de regionale landschappen, worden ontwikkeld, dienen verder versterkt en ondersteund te worden.

Onderzocht moet worden op welke manier de private sector hiertoe kan bijdragen, om de betaalbaarheid van de groene diensten te verhogen. Immers de private sector heeft er ook alle baat bij om een kwaliteitsvol platteland te ondersteunen (bijvoorbeeld de recreatieondernemers).

3.6 Gebruikswaarde van het platteland voor de burger

De overheid ontwikkelt initiatieven die de bereikbaarheid en de gebruikswaarde van het platteland voor de burgers verbeteren, en tegelijkertijd de betrokkenheid van de burger en de bewustwording van de waarden van het platteland onderstrepen waardoor dit leidt tot een trendbreuk in het denken bij de burger rond het platteland leidt.

Een beleid voor de ontwikkeling van het platteland dient rekening te houden met de traditionele waarden en gebruiken van het platteland, als het ware 'de ongeschreven regels'. Elk stukje platteland bevat zijn eigen typische kenmerken, ontstaan door plaatselijke gewoonten en gebruiken. Het zijn de traditionele plaatselijke bewoners die doorheen de tijden het landschap en platteland hebben gevormd tot wat het vandaag is. De rol van de doelgroepen, beheerders, bosbouwers, moet door de overheid worden erkend en hun ideeën en ervaring worden gevaloriseerd.

Nieuwe ontwikkelingen, behoeften en noden houden rekening met deze tradities om te kunnen welslagen. Het platteland dient de vertrekbasis te zijn om de nieuwe behoeften een plaats te geven die de maatschappij verlangt.

De kennis, ervaring en levensfilosofie van de traditionele bewoner en gebruiker van het platteland, vormen een vruchtbare voedingsbodem, waarin 'de nieuwe behoeften' spontaan kunnen ontkiemen. Door het vormen van een plaatselijk draagvlak, creëert men de beste hefboom om de dynamiek en ontwikkeling van het platteland veilig te stellen.

3.7 Vlaamse overheid stuurt en continueert strategische projecten

Belangrijke strategische projecten voor de uitvoering van het geïntegreerd plattelandsbeleid dienen opgestart en gecontinueerd te worden. Het Steunpunt Groene Zorg vzw is hiervan een krachtig voorbeeld. Het werd opgestart vanuit een specifieke behoefte van zowel de zorgsector als de land- en tuinbouwsector. Om deze werking verder te zetten moet prioritair aandacht besteed worden aan samenwerking tussen de verschillende departementen.

Het Vlaams Gewest beschikt bovendien over het geëigende instrumentarium om ook bij de toekomstige inrichting van het platteland een cruciale rol te kunnen blijven spelen.

Andere projecten moeten de dynamiek van het platteland op subregionaal niveau aantonen. De keuze van de projecten wordt voorafgaand aan de uitvoering getoetst en gedragen door zowel de regionale als de lokale overheid en de burgers.

3.8 Kwaliteit van leven voor de plattelandsbewoners

De bestrijding van armoede en kansarmoede op het platteland vereist een geëigende aanpak. Die aanpak moet structureel ondersteund worden. Zo zijn sanitaire en facilitaire aanpassing van woningen van kwetsbare groepen en een groter aanbod aan sociale huisvesting wenselijk. De indicatoren voor de verdeling van de middelen moeten evenwichtiger gekozen worden, zodat ook de minder zichtbare armoede op het platteland kan beschikken over de nodige middelen.

Het openbaar vervoer op het platteland moet beter in harmonie gebracht worden met de behoeften van de bewoners van het platteland. Specifiek voor jongeren, bejaarden en hulpbehoevenden op het platteland is en blijft dit een levensgroot probleem.

3.9 Vlaanderen bereidt de volgende programmaperiode voor plattelandsontwikkeling voor

De uitwerking van een Vlaams plattelandsontwikkelingsprogramma voor de volgende programmaperiode, - een uitdaging voor de verschillende beleidsdomeinen, niet enkel voor landbouw en leefmilieu - verdient belangrijke aandacht omdat de Europese Commissie de lidstaten het advies geeft om tegen eind 2005 reeds een eerste voorstel voor te leggen (ook in relatie met de andere aanverwante programma's zoals het Leader-programma, de Interreg-programma's). Ook de andere programma's inzake regionaal beleid dienen tijdig en in nauwe samenhang met het plattelandsontwikkelingsprogramma (PDPO) te worden voorbereid. Hiervoor kan een 'brede' taskforce van de Vlaamse overheid met de provincies worden opgericht.

3.10 Financiering van het plattelandsbeleid

Naast de oprichting van een plattelandsfonds is het belangrijk dat de financiering van de overwegend lokale projecten wordt gedragen door zowel de Vlaamse als de lokale overheid.

Specifieke aandacht voor financiële ondersteuning van de ontwikkeling van de dorpskernen en het buitengebied van de plattelandsgemeenten is belangrijk.

De financieringssleutels voor de gemeenten (klein of groot) dienen daartoe verder ingrijpend te worden herzien, door ook andere criteria dan bedrijvigheid en bevolking in rekening te brengen. Gemeenten moeten betekenisvol financieel beloond worden voor het behoud en de versterking van de kwaliteiten van hun buitengebied en patrimonium. Het betreft dan kwaliteiten als open ruimte, natuurlijke watersystemen, erfgoedwaarden, stilte, duisternis, ...

3.11 Het belang van wetenschappelijk onderbouwd beleid

Het Vlaams plattelandsbeleid wordt in de toekomst geschraagd door een **interdisciplinaire onderzoekseenheid**. Deze eenheid ondersteunt het beleid zowel inzake problemen die zich op de langere termijn stellen als bij urgente problemen. Naast toegepast beleid zorgt deze onderzoekseenheid ook voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek zodat op de langere termijn een duurzame expertise in verband met het Vlaamse platteland kan worden opgebouwd. Deze onderzoekseenheid focust op alle mogelijke aspecten van het plattelandsbeleid, zowel aangaande sociaal-culturele en economische aspecten als inzake fysisch-morfologische vraagstukken. Monitoring van bestaande processen en van geïmplementeerde beleidsmaatregelen is een belangrijk onderdeel van deze onderzoekseenheid.

Getekend,

De denkcel platteland:

Paul Demeester; Ghislain d'Ursel; Lambert Schoenmaekers; Dirk Reheul; Luc Joos;
Rik Samyn; Hans Leinfelder; Peter Cabus; Sus Bergmans; Guy Tack; Eric Grietens;
Dirk Yzewyn; BOB Van Reeth; Katrien Vandermarliere; Hubert Gulinck; Henk Meert;
Niek De Roo; Hilde Weckhuysen.

Secretariaat: VLM – Paul Van der Sluys